

എൻ. കൃഷ്ണപിള്ള

4

കുറുപ്പുകൾ ന്യൂസ് സർവീസ്

ഇബ്സൻ കൃതികളിലുള്ളതുപോലെ, മനോമണ്ഡലങ്ങളെ മനിക്കുന്നതും നീണ്ടനിൽക്കുന്ന ഘനാനുഭൂതികൾ പകരുന്നതുമായ നാടകരചനകൾ മലയാളത്തിന് കാഴ്ചവെച്ചത് ശ്രീ എൻ. കൃഷ്ണപിള്ളയാണ്. പ്രഗല്ഭനായ അദ്ധ്യാപകൻ, സാഹിത്യ പരിശുദ്ധൻ, ഭാഷാപണ്ഡിതൻ എന്നിങ്ങനെ അനേകം മുഖങ്ങളുള്ള ശ്രീ. കൃഷ്ണപിള്ള തന്റെ നാടകരചനകളിലൂടെ തിരഞ്ഞെടുത്തു നോക്കി, മലയാള നാടകരംഗത്തെ സാധാരണയായി അവലോകനം ചെയ്ത കുറുപ്പുകൾ ന്യൂസ് സർവീസ് ലേഖകനോടു സംസാരിക്കുന്നു.

കെ. സി. എസ്. പണിക്കർ 33

കുറുപ്പുകൾ ന്യൂസ് സർവീസ്

അന്തർദ്ദേശീയാംഗീകാരമുള്ള ചുരുക്കം ചില ഇന്ത്യൻ ചിത്രകാരന്മാരിലൊരാളാണ് ശ്രീ. കെ. സി. എസ്. പണിക്കർ. മദ്രാസിലെ മയൂർ ആർട്ട് ഗ്യാലറി ഈയിടെ ശ്രീ. പണിക്കരുടെ അമ്പത്തെത്തോളം രചനകൾ പ്രദർശിപ്പിക്കുകയുണ്ടായി. അതിന്റെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ പണിക്കരുടെ സൃഷ്ടികളുടെ രൂപാവയർമ്മങ്ങളിലുണ്ടായ വികാസ പരിണാമങ്ങൾ വിശദീകരിക്കുകയാണ് ഈ ലേഖനത്തിൽ.

മുജീബ് യുഗം മറയ്ക്കാൻ

ഫറാക്കു മറ

56

കുറുപ്പുകൾ ന്യൂസ് സർവീസ്

ചുടലയിൽ നിന്നാണെങ്കിലും ജാലജാല മാനമായി വാനോളം ഉയർന്നു പടന്നിൽക്കുന്ന മുജീബ് പ്രതിച്ഛായ മറയ്ക്കാൻ 'പത്തതിനൊക്കുമേ ജീവിച്ചിരിക്കിലു'മെന്ന കവിഭാവന സാക്ഷാൽക്കരിച്ചുകൊണ്ട് ബംഗ്ലാദേശ് ഇന്ന് രേഖ്യകൊണ്ടിരിക്കുന്ന പ്രതിവിദ്യപകാരികൾ വിദ്വേഷത്തിന്റെ വിഷവാതകമറയെന്നാണ് ഫറാക്കുയെ ഉയർത്തിക്കാണിക്കുന്നു. സൂര്യനെ ആക്രമിക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്ന മിന്നാമിനുക്കുകളുടെ ആത്മാഹുതിയാണിത്. കുറുപ്പുകൾ ന്യൂസ് സർവീസ് തയ്യാറാക്കിയ സ്പെഷ്യൽ ഫീച്ചർ.

എഡിറ്റർ: എം. എസ്. മണി

സഹപത്രാധിപന്മാർ: എസ്. ജയചന്ദ്രൻ നായർ
എൻ. ആർ. എസ്. ബാബു, എൻ. കെ. ദാമോദരൻ

വർഷം 2

സെപ്റ്റംബർ 26, 1976

ലക്കം 59

കന്നി 11, 1152

വില ഒരു രൂപ

കവിത

സ്നേഹസംഗീതം 37 ശ്രീ. കെ. പി. തിരുവില്വാ
ശ്രാവണഗീതം 42 ശ്രീ. കണ്ണശ്ശി ചെങ്കിടങ്ങു്
രാത്രി 53 ശ്രീ. പി. ടി. നരേന്ദ്രമേനോൻ

സ്പെഷ്യൽ റിപ്പോർട്ട്

മരിക്കാതിരിക്കാൻ 50 ശ്രീ. വത്സൻ, നെല്ലിക്കോട്ട്
അതിരുകളറിയാത്ത മനുഷ്യസ്നേഹം 54 ശ്രീ. പി. എസ്. രാജമോഹൻ

ലേഖനം

അറീനാ നാടകവേദി 6 ശ്രീ. എൻ. വി. വിനോദ്
മനുഷ്യവിധിയെത്തേടി 8 ശ്രീ. എം. തോമസ് മാത്യു
ധാന്യലോകം 34 ഡാ. ടി. ഭാസ്കരൻ
സംഘട്ടനങ്ങളുടെ കാലം 41 ശ്രീ. എൻ. ശ്രീകണ്ഠൻ നായർ എം. പി.
നഗരവത്കരണം എന്ന വിഭാഗത്തിൽ 43 ശ്രീ. സി. പി. നായർ ഐ. എ. എസ്.

നോവൽ

രണ്ടു ജന്മങ്ങൾ 16 ശ്രീ. തങ്കപ്പി ശിവശങ്കരപ്പിള്ള
പോത്തു് 20 ശ്രീ. മാടമ്പ് കണ്ണുകുട്ടൻ
താളിയോല 22 ശ്രീ. സേതു

കഥ

കാലത്തിന്റെ ലീലകൾ 10 ശ്രീ. അസീറോയി
രാത്രിയും ഒരു കൂട്ടുകാരി 24 ശ്രീ. കെ. സുധാകരൻ
മോഹഭംഗത്തിന്റെ മുറി 27 ശ്രീ. പാപ്പനുകോട്ട് പ്രഭാകരൻ

കാർട്ടൂൺ

ഇത്തിരി നേരമ്പോക്കു്
ഇത്തിരി ദർശനം 29 ശ്രീ. ഒ. വി. വിജയൻ

പലവക

വിനോദം കലാലയങ്ങളിൽ 47 ശ്രീമതി ഐശ്വര്യരാജൻ

മുഖചിത്രം

പവിഴസുന്ദരി ഫോട്ടോഗ്രാഫർ—ധിരാജ് പൗഡ

എൻ. കൃഷ്ണപിള്ള

കുമ്പളി ന്യൂസ് സർവീസ്—തിരുവനന്തപുരം

അന്നോളം പരിചയിച്ചിട്ടില്ലാത്ത ഒരു നാടകശില്പിയുമാ യാണ് നാൽപ്പതുകളിൽ ശ്രീ. എൻ. കൃഷ്ണപിള്ള രംഗപ്രവേശം ചെയ്തത്. അന്നു നിലവിലിരുന്ന നാടകാവതരണ സമ്പ്രദായങ്ങൾ കണ്ടുമുട്ടുന്ന പ്രേക്ഷകന് അദ്ദേഹത്തിന്റെ സമീപനം ഒരു പുതിയ അനുഭവമായിരുന്നു. ലോകനാടകത്തിലെ അതികായനായ ഇബ്സന്റെ നാടകവിദ്യ, സ്വന്തം ആവിഷ്കരണത്തിനുള്ള മാധ്യമം കണ്ടെത്തുന്നതിന് കരുത്തു നൽകി. 'കൈരളിയുടെ കഥ'യിലൂടെ മലയാള സാഹിത്യപ്രസ്ഥാനങ്ങളെ വിലയിരുത്തുന്നതിൽ അദ്ദേഹം നിർവ്വഹിച്ചിട്ടുള്ള പങ്ക് ഗണനീയമാണ്. ഒരു കാലഘട്ടത്തിന്റെ പ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ ഓജസ്വകരമായ പ്രതിനിധിയും വഹിക്കുന്ന പ്രതിഭാധനനായ നാടകകൃത്തും, പണ്ഡിതനും, പ്രഗല്ഭനായ അദ്ധ്യാപകനുമായ ശ്രീ. എൻ. കൃഷ്ണപിള്ളയ്ക്ക് ഈ സെപ്റ്റംബർ 21-ാം തീയതി അറുപതു വയസ്സ് തികയുന്ന കുമ്പളി ന്യൂസ് സർവീസ് ലേഖകനായുള്ള ഈ കൂടിക്കാഴ്ച, അദ്ദേഹത്തിന്റെ നാടകപ്രത്യയത്തിലേക്കുള്ള ഒരുക്കമാണ്.

നാടകം എന്തുകൊണ്ട്? ഒരു നാടകകൃത്തായി? ആദ്യമായി നാടകമെഴുതുവാനുണ്ടായ സാഹചര്യം എന്തായിരുന്നുവെന്നു പറയാമോ?

നാടകത്തെപ്പറ്റി ആലോചിക്കുമ്പോഴൊക്കെ മനസ്സിൽ ആദ്യം കടന്നുവരുന്ന ചിത്രം എന്റെ മുത്തശ്ശിയമ്മയുടെതാണ്. എത്ര നിസ്സാരമായ കഥയാണെങ്കിൽക്കൂടി വളരെയേറെ നാടകീയതയോടെ അവതരിപ്പിക്കാൻ അവർക്ക് അസാമാന്യമായ വീര്യമുണ്ടായിരുന്നു. പിന്നെ, എന്റെ അമ്മാച്വൻ ഒരു വലിയ നാടകക്കമ്പക്കാരനായിരുന്നു. എന്റെ കണ്ണുനാളിൽ അമ്മാച്വന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ ചില നാടകക്കമ്പനികൾ ഞങ്ങളുടെ ഗ്രാമത്തിൽ വന്നു നാടകങ്ങളുപയോഗിച്ച് ചിത്രമെടുത്തു. അതേപ്പറ്റി ശ്രദ്ധിച്ചതായ കേരള ഓർമ്മകളേ എനിക്കുള്ളൂ. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉത്സാഹത്തിൽ, സി. വി. യുടെയും മറ്റും ചില പ്രമുഖനങ്ങളും അറങ്ങേറിയിരുന്നു. അതാണ് ഞാൻ കണ്ട ആദ്യത്തെ അമേറ്റർ നാടകവേദി. അന്നൊക്കെ നാടകം കട്ടികൾക്ക് നിഷിദ്ധമായ ഒരു കലാരൂപമായിട്ടാണ് മുതിർന്നവർ കരുതിയിരുന്നതെങ്കിലും അമ്മാച്വൻ എന്നെയും നാടകങ്ങൾ കാണാൻ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയിരുന്നു. സ കൂട്ടിൽ വെച്ച്, 'അനാർക്കലി', 'ദുഗ്ഗേശനന്ദിനി' തുടങ്ങിയ ചില നാടകങ്ങളിൽ വേഷംകെട്ടിയിട്ടുണ്ട്. കട്ടിക്കാലത്തു കവിതയെഴുതും കവിതാപാരായണവുമായിരുന്ന ഹോബി. നാടകം കാണുന്നതും അഭിനയിക്കുന്നതുമെല്ലാം ഇഷ്ടമായിരുന്നെങ്കിലും നാടകമെഴുതണമെന്ന തോന്നിയിരുന്നില്ല. പിന്നീ

ട് 'കോളേജ് വിദ്യാഭ്യാസകാലത്തു' കേരളേറെ നാടകങ്ങൾ വായിച്ചുകൂടി, പുറമേ അന്ന് നിലവിലിരുന്ന തിരുവനന്തപുരം അമേറ്റർ നാടകവേദിയുടെ ഒരു സ്ഥിരം പ്രേക്ഷകനായി. ആയപ്പോഴാണ് ഇ. വി. കൃഷ്ണപിള്ളയുടെ 'ബി. എ. മായാവി' കണ്ടത്. തട്ടുപുറം മിരട്ടി കൊണ്ടു വിജയം നേടുന്ന ഒരു ബി. എ. ക്ലാസ്സൻ പരോക്ഷമായി പ്രശംസിക്കുന്ന ആ നിർമ്മനാടകത്തിന്റെ പോക്കും രീതിയുമെന്തും എന്റെ ആദർശശാലിത്വത്തിനോ അപ്രായോഗിക മനസ്സിനോ തീരെ പിടിച്ചില്ല. അതു യുവതലമുറയെ ആകെത്തന്നെ അവഹേളിക്കുകയാണെന്നു എനിക്കു തോന്നി. എന്റെ മുത്തശ്ശിയിൽനിന്നും അമ്മാവനിൽനിന്നും കിട്ടിയ നാടകപരിചയവും പുസ്തകങ്ങളിൽ നിന്നും കിട്ടിയ വിശ്ലേഷണവും ഈ അർത്ഥത്തിന്റെ തീപ്പൊരി തട്ടി ജ്വലിച്ചപ്പോൾ എന്റെ ആദ്യനാടകം പിറന്നത് 'ബിരുദധാരി'. ആദർശശാലിയും പ്രാദേശികവുമായിരുന്നതായ ഒരു ഗ്രാമീണ യുവാവ് ജോലിയിൽനിന്നും സ്ഥാപിത താല്പര്യത്തിന്റെ നെടുങ്കോട്ടയായ തലസ്ഥാന നഗരിയിലെത്തി അലഞ്ഞുതിരിഞ്ഞ്, ഒടുവിൽ ഭ്രാന്തനെന്നപോലും സംശയിക്കപ്പെട്ട് ഭ്രാന്താശുപത്രിയിലാകുന്നതും, അവിടെത്തലമുറയ്ക്കു ഭ്രാന്തന്മാരുടെ സമ്പർക്കത്താൽ അയാൾ ചിത്തരോഗിയായിത്തീരുന്നതു മൊക്കെയായിരുന്നു പ്രമേയം. യാദൃച്ഛികമായാണ് സയൻസ് കോളേജിൽ പഠിച്ചിരുന്ന പി. കെ. വിക്രമൻനായരുമായി പരിചയപ്പെട്ടതും അവരുടെ 'കോളേജ്' ഡയറോടനുബന്ധിച്ച് ബിരുദധാരി അറങ്ങേറാനുള്ള ശ്രമങ്ങൾ നടന്നതും. അന്ന് എം. കെ. കെ.

നായർ കഥാനായകന്റെ ഇളയ സഹോദരി മാരിലൊരാളായി അഭിനയിച്ചിരുന്നതായി ഓർമ്മിക്കുന്നു. ജോലിക്ക് അഞ്ചാമൻ പത്രവർത്തയുടെ നിര്യാണത്തിൽ നാട്ടുപാലായു ഏർപ്പെടുത്തിയപ്പോൾ എല്ലാ വർഷം പരിപാടികളും നിർമ്മിച്ചുകൊണ്ടു് ആ നാടകം അപതരിപ്പിക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. പിന്നീട് അതിന്റെ സകുലപരിപാടി ഒരു സുഹൃത്തിന്റെ കൈവഴി മറിഞ്ഞ് നഷ്ടപ്പെട്ടു. 1938-ൽ കോളേജുവിട്ടു കഴിഞ്ഞ് അന്നത്തെ രാഷ്ട്രീയസ്ഥിതികളുടെ പ്രതികരണമെന്ന നിലയിലാണ് 'സംഘടന' എന്ന നാടകമെഴുതിയത്. അക്കാലത്തു് തിരുവനന്തപുരം നാടകവേദിയിലെ രചയിതാക്കൾ ഇ. വി. എം. ജി. കേശവപിള്ള, എൻ. പി. ചെല്ലപ്പൻ നായർ എന്നിവരായിരുന്നു. നാടക സംഘടനകൾ ശ്രീചിത്തരതിരനാൾ വായനശാല, മിത്രോദയസമാജം, പാൽക്കുളങ്ങര സഹോദരസമാജം തുടങ്ങിയവയും. ഉയർന്നതരം കോമഡിയെന്നപോലും വിശേഷിപ്പിക്കാൻ പ്രയാസമുള്ള നാടകാവതരണങ്ങളും അവകളുടെ വശീകൃതരായി ചിരിച്ചു ചിരിയുന്ന പ്രേക്ഷകരുമായിരുന്നു അന്നുണ്ടായിരുന്നതു്. രംഗശ്രീകരണങ്ങൾ, മേക്കപ്പ്, കൃത്യനാട്യം ഇങ്ങനെ ചില ഘടകങ്ങൾ മാത്രമേ എനിക്കു് ആകർഷകങ്ങളായി തോന്നിയിരുന്നുള്ളൂ. ഇടയ്ക്കിടെ സി. വി യുടെ നോവലുകൾ നാടകവൽക്കരിച്ചു പ്രദർശിപ്പിച്ചിരുന്നു. ഇതിനെതിരായി എന്തെങ്കിലും ചെയ്തെ പറ്റു എന്ന ധാരണ എനിൽ വളർന്നു. വിക്രമൻ നായരെപ്പോലെയുള്ള കലാസ്നേഹികൾ എനിക്കു കരുത്തുതന്നു. നാടകാരംഭം മുതൽ അച്ചസാന്നുവരെ പ്രേ

കനെ തിയേറ്ററിൽ പിടിച്ചിത്തുക എന്നതായിരുന്നു അങ്ങനെയുള്ള ആദ്യനാടകാവരണത്തിന്റെ ലക്ഷ്യം. അങ്ങനെ 1942-ൽ 'ഗേവേനം' രചിച്ചു. കൈനിക്കര കമാരപിള്ള, എം. ജി. ഗോവിന്ദൻ കുട്ടി നായർ, പി. കെ. വിക്രമൻ നായർ തുടങ്ങിയവരായിരുന്നു പ്രധാന അഭിനേതാക്കൾ. ഈ നാടകാവരണത്തെപ്പറ്റിയോർക്കുമ്പോൾ വിക്രമൻ നായരുടെ സേവനവും ത്യാഗപരതയും രാക്കാവതല്ല. ഒരു സൈക്കിളിൽ നാടകത്തിന്റെ സ്ക്രിപ്റ്റും വച്ചുകുട്ടി, വീടുകൾ തോറും കയറിയിറങ്ങി അദ്ദേഹം നാടകം വായിച്ചുകേൾപ്പിച്ചു. നാടകം അറങ്ങേറുന്നതിനുമുമ്പുതന്നെ അതേപ്പറ്റി ഒരു വലിയ പ്രതീക്ഷ, പ്രേക്ഷകരിലുള്ള ചാക്കാൻ അദ്ദേഹത്തിനു കഴിഞ്ഞു. എന്തായാലും അങ്ങനാഗ്രഹിച്ചു തന്നെ നടന്നു. തിരുവനന്തപുരത്തെ പ്രേക്ഷകരെ സംബന്ധിച്ച ഭയത്തോളം അതൊരു പുതിയ അനുഭവമായിരുന്നു. നാടകശാലവിട്ടു കഴിഞ്ഞു പലരും കരറും പാറഞ്ഞെങ്കിലും, നാടകം നടന്നുകൊണ്ടിരുന്നപ്പോൾ ഒരു സിഗ്നാൽ കത്തിക്കാൻ പോലും അങ്ങിനിന്നും ശ്രദ്ധതിരികക്കാൻ ആർക്കു കഴിഞ്ഞില്ലെന്നതാണ് സത്യം. അന്നൊരു നാടകകൃത്തായിത്തീരാനുള്ള സാഹചര്യമിതാണ്. ചുരുക്കം പുറത്താൽ തിരുവനന്തപുരം നാടകവേദിയോടുള്ള പ്രതിഷേധവും, ബാല്യകാലനാടകപരമ്പരയും, സുപ്രസിദ്ധം ഗവൺമെന്റുവുമായ കലാസൃഷ്ടികളോടുള്ള ഘൃദയവേദിയും, പ്രത്യേകിച്ചു ഇബ് സൻ കൃതികളോടുള്ള ഗാഢബന്ധവും മെല്ലാം ചേർന്നപ്പോഴാണ് എന്തിലെ നാടകകൃത്തു പുറത്തുവന്നത്.

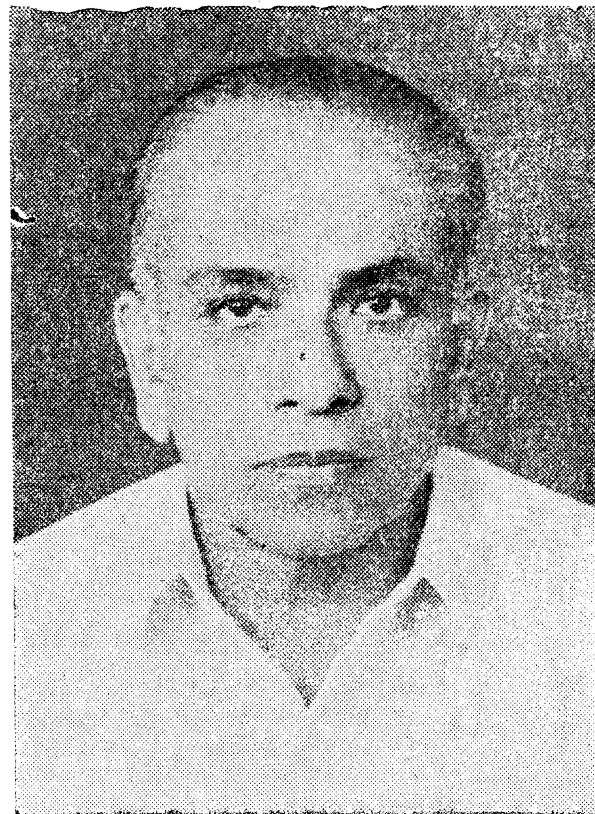
രചനയിൽ രൂപവും ഉള്ളടക്കവും

രചനയിൽ രൂപവും ഉള്ളടക്കവും തമ്മിലെങ്ങനെയാണ് കൂട്ടിയിണക്കുന്നത്? സ്വന്തം കർമ്മപദ്ധതിയിൽ എന്തു പലതത്തിലാണു നടക്കുന്നത്?

പലർക്കും പല രീതിയാണ്. പൊതുവായ ഒരു സമ്പ്രദായമെന്നും അതിനില്ല. എപ്പോഴെങ്കിലും കടന്നുകൂടാറുള്ള കഥാബീജം മനസ്സിൽ പാകിക്കഴിഞ്ഞാൽ മുളച്ചുവളർന്നു തടിതിരിയുന്നതു പക്ഷപിടിക്കുന്നതുമെല്ലാം എന്റെ മനസ്സിൽത്തന്നെയാണ്. അതിന്റെ അവയവങ്ങൾ, അവയവചേടന, അവയവല്ലാം പേരുമ്പോഴുള്ള നാടക സാകല്യം ഇവ ചിന്തിച്ചുറപ്പിക്കുന്നു. ചിലപ്പോൾ ഒരു സംഭവമോ വാ ബീജം; ചിലപ്പോൾ ഒരു സവിശേഷ പ്രകൃതിയോടു കൂടിയ മനുഷ്യൻ; അല്ലെങ്കിൽ ഉറക്കോടെ മനസ്സിൽ വന്നുലയുന്ന ഒരു ജീവിതപരമാർത്ഥ്യം. പലനാൾകൊണ്ടും സാധകാശമായി, പലതും യഥോപിതം മാർച്ചും തേച്ചും കൂട്ടിച്ചേർത്തും അതു പിന്നീട് രൂപാന്തരവ്യക്തിത്വം ലഭിക്കുന്നത്. ഓരോ അക്കത്തെപ്പറ്റിയും സന്ദർഭത്തെപ്പറ്റിയും സൂചകമായ ധാരണ മനസ്സിൽ വീശിത്തുടങ്ങുന്നു. അപ്പോൾ ഭാവത്തിനൊത്തു രൂപവും കൈവരുമെന്നുസാരം.

രംഗവിഷ്കാരത്തോടുകൂടി മാത്രമേ നാടകത്തിനു പൂർണ്ണമായ ജന്മസാഫല്യമുണ്ടാകുന്നുള്ളൂ എന്നു പറയാറുണ്ടല്ലോ. സാഹിത്യപരമായി രചിക്കപ്പെട്ട നാടകഗ്രന്ഥം സ്വയം പൂർണ്ണമല്ലേ?

എന്താണ് സാഹിത്യമെന്ന് നിർവ്വചിച്ചെങ്കിലേ ഇതിനത്തരം കണ്ടെത്താനാവൂ. പ്രമേയം, വീകാരവിചാരാവനകൾ, രൂപബോധം, പാത്രസൃഷ്ടി, ലക്ഷ്യനിഷ്ഠ

അപതു തിരക്കുന്ന എൻ. കൃഷ്ണപിള്ള

എന്നിങ്ങനെയുള്ള ഘടകങ്ങളെ ആശ്രയിച്ചാണ് ഒരു നാടകസാഹിത്യത്തിന്റെ ഉല്പാദനം നിർണ്ണയിക്കേണ്ടതു്. അവയിൽ ഉപയോഗിക്കുന്ന പദങ്ങൾ, പദചേടന, വാക്യക്രമം, ശയ്യ, പ്രതിമാനങ്ങൾ, താളാത്മകത എല്ലാം ചേരുമ്പടി ചേർന്നിരിക്കും. അങ്ങനെയേ നല്ല നാടകമുണ്ടാവൂ. ലോകീകനീലാചാരക്രമങ്ങളേയും ദോഷാപ്രയോഗത്തേയും അപ്പടി ആവർത്തിച്ചുവയ്ക്കുന്ന ഒരു തരം തൊരിലുരിക്കപ്പെട്ട റിയലിസം വന്നാണ് പല നാടകങ്ങളും സാഹിത്യവിശാഗത്തിൽ ചേരാതെ നിൽക്കുന്നത്. എങ്കിലും എന്തു നാടകവും സാഹിത്യസൃഷ്ടിയായെന്നാണ് എന്റെ പക്ഷം. സാഹിത്യഗ്രന്ഥമെന്ന നിലയിൽ അതിനു നിലനിൽക്കേണ്ടതും ചെയ്യാം. പക്ഷേ, രംഗപ്രയോഗവേളയിൽ മാത്രമേ, അതിനു പൂർവ്വാധികം ശോഭയും ഓജസ്സും വർണ്ണശീതളമുണ്ടാകുന്നുള്ളൂ, സാഫല്യമുണ്ടാകുന്നുള്ളൂ. രംഗത്തു പ്രശോഭിക്കുന്ന ചില നാടകങ്ങളിൽ സാഹിത്യമേന്മ പായത്തക്കവണ്ണമാണു മില്ലാത്ത പല ഉദാഹരണങ്ങളുണ്ട്. രണ്ടാംലോകമഹായുദ്ധകാലത്തു് ബോംബുകൾ തുരത്തുരെ പൊരിഞ്ഞിരുന്ന സമയത്തും ഇംഗ്ലണ്ടിലെ ജനങ്ങൾ നോവൽ കവർഡിന്റെ തിയേറ്ററിൽ നാടകം കണ്ടു രസിച്ചിരുന്നു എന്നു കേട്ടിട്ടുണ്ട്. പക്ഷേ, നോവൽ കവർഡിനു് ഇംഗ്ലണ്ടിലെ നാടകകൃത്തുക്കളുടെയിടയിൽ എത്രമാത്രെ സ്ഥാനമാണുള്ളതു്? അത്തരം നാടകങ്ങളും ചില പ്രത്യേക ഉദ്ദേശ്യങ്ങൾ നിലനിർത്തുന്നവയാണ് എന്നു ക

ണക്കാക്കിയാൽ മതി. അവയും നാടകങ്ങൾ തന്നെ.

നാടകവും സംവിധായകനും

നാടകത്തിൽ സംവിധായകന്റെ സ്ഥാനമെന്താണ്?

അതൊരു വലിയ പ്രശ്നമാണ്. ഏതായാലും ഇപ്പോൾ നാടകത്തിൽ സംവിധായകനാണെന്നു പറഞ്ഞുതുടങ്ങിയിട്ടുണ്ട്. പണ്ട് ആശാന്മാരായിരുന്നു. അന്നത്തെ തിരുവനന്തപുരം നാടകവേദിയുമായുള്ള അടുപ്പംകൊണ്ടെന്നിരിക്കിയാം, പ്രായംകൊണ്ടോ അനുഭവംകൊണ്ടോ മുതിർന്നയാളുകൾ കാണിച്ചുകൊടുക്കുക, നടൻ അനുകരിക്കുക—ഇതായിരുന്നു സമ്പ്രദായം. അയാളെ സംവിധായകനെന്നു വിളിക്കാറില്ല. ഒരു നടനിലുള്ള അഭിനയസിദ്ധി ഈ അനുകരണവാസന കൊണ്ടു മുരടിച്ചുപോകുന്ന അനുഭവമാണ് അത്തരം സന്ദർഭങ്ങളിലുണ്ടാവുന്നത്. ഒരു സംവിധായകന്റെ സങ്കല്പങ്ങൾ നാടകകൃത്തിന്റെ സങ്കല്പങ്ങളുമായി ചേർന്നോ ചേരാതെയോ ഇരിക്കാം. ഒരു മാനസികാവസ്ഥയുടെ പുനഃ

സൃഷ്ടിയാണ് രചന; അതിന്റെ പുനഃസൃഷ്ടിയാണ് സംവിധാനകർമ്മം. അത്തരം ഒരു ദൃശ്യവ്യായാസത്തിനു സഹായിക്കുന്ന എല്ലാഘടകങ്ങളുടേയും സംയോജകനാണ് സംവിധായകൻ. ആ നിലയ്ക്കും ഒരു കഥാപാത്രത്തെ ആവിഷ്കരിക്കാനുള്ള നടന്റെ സ്വാതന്ത്ര്യത്തിനു പൂർണ്ണമായി കടിഞ്ഞാണിട്ടെന്നു ശരിയല്ല. സുവിശദമായ ഒരു ചർച്ചയിലൂടെ ഒരു നടന്റെ കഴിവുകളെ കണ്ടറിയാൻ സംവിധായകൻ തയ്യാറാവണം; ഒരിക്കലും അയാളൊരു സർവ്വധിപതിയാകരുതു്.

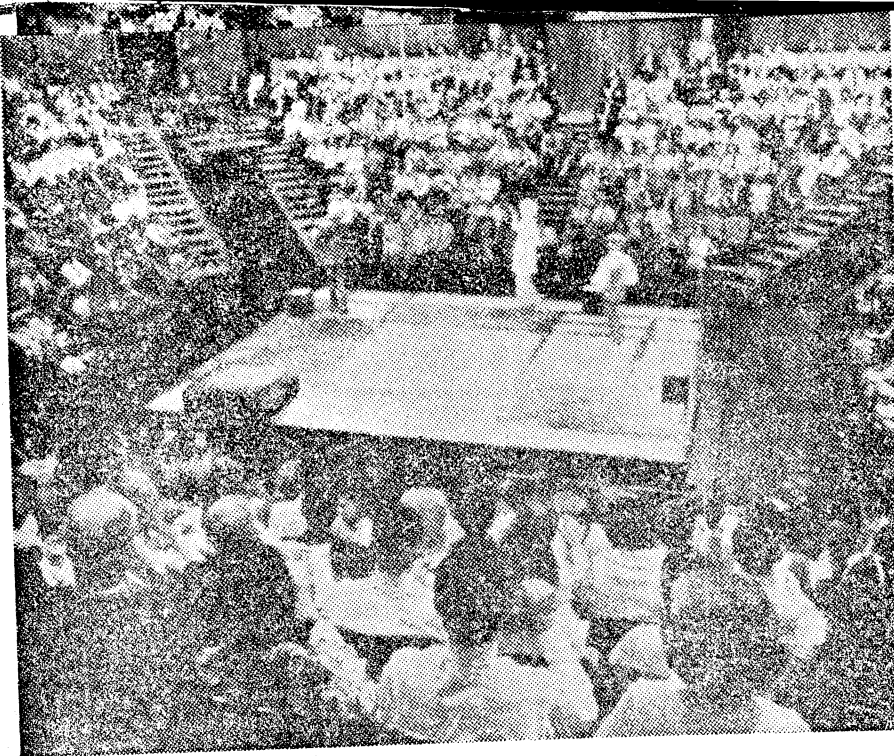
അയാളും നാടകകൃത്തും തമ്മിലുള്ള ബന്ധമെന്തു്?

കഴിവതും നാടകകൃത്തുമായി നാടകത്തെപ്പറ്റി ചർച്ചചെയ്യുന്നതു നല്ലതാണ്. പക്ഷേ, സംവിധാനകർമ്മത്തിൽ നാടകകൃത്തു്, ഇടപെടുന്നതു ശരിയല്ല.

സംവിധാനകർമ്മവും രചയിതാവുതന്നെ നിർവ്വഹിക്കുന്നതിനെപ്പറ്റി എന്താണഭിപ്രായം?

താനൊരൊഴുത്തുകാരനാണെന്നുള്ള ചളുറത്തിൽ സ്വയം സംവിധാനകൃത്യവും ചെയ്തുകൂട്ടയാമെന്നു ധരിക്കരുതു്. നാടകകൃത്തു് ഒരു നല്ല സംയോജകനാകാൻ കഴിവുള്ളവനാണെങ്കിൽ തെറ്റില്ല. പക്ഷേ, രണ്ടും സത്യതരമായി നിർവ്വഹിക്കുക എന്നതു് നന്നേ ആയാസകരമാണ്. പിന്നെ മറ്റൊരു പക്ഷം: രചനയോടുകൂടി അയാളുടെ വ്യായാസം പൂർത്തിയായ സ്ഥിതിക്കു്, സംവിധായകൻ മറ്റൊരാളാവുന്നതാണ് നല്ലതു്.

മുമ്പിൽക്കാണുന്ന പ്രേക്ഷകരുടെ ആസ്വാദനം (ശേഷം 48-ാം പേജിൽ)

എൻ. വി. വിനോദ്

ഭാഗത്തുമായി പ്രേക്ഷകർക്കിരിക്കാനുള്ള കത്തിനെയുള്ള ഇരപ്പിടങ്ങളും ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ടു.

ഇത്തരം സ്റ്റേജ് തന്ത്രങ്ങൾ കൊണ്ടാണ് മലയാളിനായുടെ പ്രശസ്തി ഉത്തരോത്തരം വ്യാപിച്ചുവന്നത്. നാടകങ്ങളുടെ മേന്മകൊണ്ടുതന്നെയാണ്. 1973-ൽ മോസ് കോയിലും ലെനിൻഗ്രാഡിലും അമേരിക്കൻ നാടകത്തെ പ്രതിനിധീകരിച്ചത് അറീനാ നാടകവേദിയാണെന്നതുതന്നെ അവരുടെ മേന്മ വിളിച്ചറിയിക്കുന്നു. മറ്റൊരു തിയേറ്ററിനെക്കാളും ബ്രോഡ് വേയിലേക്ക് ഏറ്റവും കൂടുതൽ നാടകങ്ങളെച്ചേർത്ത അവർതന്നെ. ഇതിനെ സെൽഡാ ഫിച്ചാൻഡ് ലർ കേവലം യാദൃച്ഛികം എന്നാണ് വിശേഷിപ്പിച്ചത്. 'ഞങ്ങൾ ഇവരെ പറഞ്ഞയക്കുകയല്ല, അവർ ഇവരെ തിരഞ്ഞെടുത്തു വെക്കുകയാണ് ചെയ്യുന്നത്'—അവർ കൂട്ടിച്ചേർത്തു.

അറീനാ സ്റ്റേജ് നൽകുന്ന ഇനങ്ങളിൽ തിയേറ്ററിന്റെ സകല വിഭവങ്ങളും ഉൾക്കൊള്ളുന്നുണ്ട്—ട്രാജഡി, കോമഡി, പ്രഹസനം, ഗാനനാടകങ്ങൾ, നൃത്തനാടകങ്ങൾ, ക്ലാസിക്കുകളുടെ ആവിഷ്കരണ

ജീവിക്കുന്ന അറീനാ സ്റ്റേജ്

1969-ലെ പുലിറ്റ്സർ സമ്മാനം, അന്നേവരെ അശേഷം അറിയപ്പെടാതിരുന്ന 'ദി ഗ്രേറ്റ് വൈറ്റ് ഹോപ്പി' എന്ന നാടകത്തിനാണ് ലഭിച്ചത്. ഒരു ചെള്ളിക്കുറിയുമായി പ്രേമത്തിലായിരുന്ന ജാക്ക് ജോൺസൺ എന്ന കറുത്തതൊലിക്കാരനായ ലോക ഹെവി വെയിറ്റ് ബേക്സിങ് ചാമ്പ്യന്റെ കഥയാണിത്. പ്രതിഭാധനനായ ജെയിംസ് യേം ജോൺസ് എന്ന നടൻ പ്രധാനകഥാപാത്രമായി അഭിനയിച്ച പ്രസ്തുത നാടകം, ബ്രോഡ് വേയിൽ നീണ്ട കാലം പ്രദർശിപ്പിക്കുകയുണ്ടായി.

'ദി ഗ്രേറ്റ് വൈറ്റ് ഹോപ്പി'ന്റെ ഉത്ഭവസ്ഥാനം ബ്രോഡ് വേയല്ല. അമേരിക്കയിലെ പ്രാദേശിക തിയേറ്ററുകളിൽ പ്രധാനപ്പെട്ട വാഷിങ്ടണിലെ അറീനാ സ്റ്റേജിൽനിന്നാണ് ഈ നാടകം ന്യൂയോർക്കിലെത്തുന്നത്. അറീനാ സ്റ്റേജിന്റെ ഉപജ്ഞാതാവ് സെൽഡാ ഫിച്ചാൻഡ് ലർ എന്ന ശ്രീമതിയാണ്. 1950-ൽ സെൽഡാ ഫിച്ചാൻഡ് ലർ സ്വന്തമായി പുറമെ ഒരു പൊലീസുകാരൻ, ഒരു വക്കീൽ, ഒരു ആരോഗ്യവ്യാപാരി, ഒരു കോളേജ് പ്രൊഫസർ എന്നിവരെ പേർത്തുകൊണ്ട് ഒരു കൊച്ചു സംഘമുണ്ടാക്കി. അവരുടെ ലക്ഷ്യം പത്തുദിവസംകൊണ്ട് 15,000 ഡോളർ ഉണ്ടാക്കുകയും പ്രസ്തുത തുക ഉപയോഗപ്പെടുത്തി ഒരു പഴയ സിനിമാ പ്രദർശനശാല വാങ്ങുകയും അതു നാടക തിയേറ്ററാക്കുകയെന്നതായിരുന്നു. പ്രതീക്ഷിച്ചതുപോലെതന്നെ പണം സമ്പാദിച്ചെടുക്കുവാനൊത്തു. ലക്ഷ്യം നിറവേറുകയും ചെയ്തു. അങ്ങനെയാണ് അറീനാ സ്റ്റേജ് രൂപംകൊണ്ടത്.

അറീനാ തിയേറ്റർ വളരെ വേഗം ജനപ്രീതിനേടി. പൊതുജനസംഘനേകരും പോലും ഇതിനെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുവാൻ മുന്നോട്ടു വന്നു. അറീനാ സ്റ്റേജ് രൂപംകൊണ്ട് പതിനൊന്നുവർഷത്തിനുശേഷം അതു സ്ഥിരംവേദിയിലേക്കു മാറി. വൃത്താകൃതിയിലുള്ള സ്റ്റേജാണ് ആദ്യമായി

ണ്ടായിരുന്നത്. നടന്മാർ, സംവിധായകർ, സാങ്കേതികവിദഗ്ദ്ധന്മാർ എന്നിവരുമായി കൂടി ആലോചിച്ച് സമപതരകൃതിയിൽ മദ്ധ്യഗേത്തായുള്ള സ്റ്റേജും ചുറ്റ

സെൽഡാ ഫിച്ചാൻഡ് ലർ താനുണ്ടാക്കിയ തിയേറ്ററിനു മുന്നിൽ

ങ്ങൾ തുടങ്ങി സർവ്വം. അറീനാ സ്റ്റേജിന്റെ പ്രൊഡ്യൂസിങ് ഡയറക്ടറായി സേവനമനുഷ്ഠിക്കുന്ന സെൽഡാ ഫിച്ചാൻഡ് ലർ വിജയം വരിക്കണെന്ന തീർച്ചയുള്ളവ മാത്രം അവതരിപ്പിച്ച് മിണ്ടാതിരിക്കുകയല്ല ചെയ്യുന്നത്. അവർ ഈ രംഗത്തു നിരന്തരമായി പരീക്ഷണങ്ങളിലേർപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്നുണ്ട്. നാടകങ്ങളെയും, നാടകകൃത്തുക്കളും അഭിനേതാക്കളും എന്നിവരെയും എല്ലാത്തന്നെ പലപ്പോഴും മാറ്റിനിറുക്കിയിട്ടുണ്ട്.

'ഞങ്ങളിതു തുടങ്ങിയപ്പോൾ പോപ് തിയേറ്ററാണുദ്ദേശിച്ചത്—കച്ചവടക്കണ്ണുള്ളതു, ലഭ്യം കിട്ടാനായി മാത്രമുള്ളത്'—അവർ പറഞ്ഞു. 'സംഗതികളില്ലാതെ പതുക്കെപ്പതുക്കെയൊന്നെങ്കിലും മാറിവരണം. പതുവതങ്ങളെ കൊല്ലം മുൻപുവരെ ചെക്കോവ് കാണിക്കുക പ്രിയങ്കരനായിരുന്നു ഇന്നിന്റെ അറീനായിൽ പല പുതിയ ഇനങ്ങളും ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്.' പത്രങ്ങളിൽ 'വെണ്ടു'യിൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്ന വാർത്തകളിൽ നിന്നുലെടുന്ന നാടകങ്ങൾ, മുൻകാലങ്ങളിൽ ഫ്രണ്ട് കല്പിച്ചിരുന്ന വിഷയങ്ങളെക്കുറിച്ചുള്ള നിരീക്ഷണാനുഷ്ഠാനങ്ങളിൽ നിന്നുലെടുന്ന നാടകങ്ങൾ, അമേരിക്കക്കാർക്ക് പരിചിതമായ വിദേശീയ ക്ലാസിക്കുകളുടെ നാടകാവിഷ്കരണങ്ങൾ—ഇവയൊക്കെ അവരു

അച്ചൻ

“എസ് ആരംഭിച്ചതിന്റെ പിറ്റേദിവസം. പുതിയ അദ്ധ്യാപകൻ, പുതിയ വിദ്യാർത്ഥികൾ.

ഇംഗ്ലീഷ് അദ്ധ്യാപകൻ സായം പഠിപ്പിച്ചപ്പോഴായിരുന്നു ഓരോ വിദ്യാർത്ഥിയോടും പേരും വീട്ടുപേരും അച്ഛന്റെ ജോലിയും മറ്റും തിരയ്ക്കി.

എന്റെ തൊട്ടടുത്തുള്ള വിദ്യാർത്ഥിയുടെ ഉഴുമായി.

“ലക്ചറർ: വാട്ട് ഇസ് യു വാർ ഹെർ?”

കുട്ടി: റൈ ഫാദർ ഇസ് എ ഫാദർ.

ലക്ചറർക്കു മേൽക്കൂറു വന്നു. വിദ്യാർത്ഥികൾക്കു് അടക്കിയ ചിരിയും. മറുപടി പറഞ്ഞ വിദ്യാർത്ഥി, തന്നെ കളിയാക്കുകയാണെന്നാണ് ലക്ചറർ ധരിച്ചത്. അദ്ദേഹം തന്റെ പോദ്യം ഒരിക്കൽക്കൂടി ആവർത്തിച്ചു. കുട്ടി നോക്കി പഠിക്കുന്ന ഉത്തരംതന്നെ വീണ്ടും പറഞ്ഞു.

കുഴപ്പമുള്ള ലക്ചറർ അയാളെ ക്ലാസ്സിൽ പറത്താക്കി. ഒരു വിദ്യാർത്ഥി ക്ലാസ്സിൽ പറഞ്ഞു നിൽക്കുന്നത് കണ്ട് അതുപോലെ അപ്പോൾ വന്ന പ്രിൻസിപ്പൽ കാര്യം തിരക്കി. നടന്ന സുഗതം കട്ടി വിശദീകരിച്ചു. ചിരിച്ചുകൊണ്ട് വിദ്യാർത്ഥിയെയും കൂട്ടി പ്രിൻസിപ്പൽ ക്ലാസ്സിലേക്കു കടന്നുവന്നു. കട്ടിയുടെ മറുപടി ശരിതന്നെയെന്നും, അയാളെ ക്ലാസ്സിൽ കയറ്റിയിരുന്നെന്നും ചിരിച്ചുകൊണ്ട് പ്രിൻസിപ്പൽ ലക്ചററോടു പറഞ്ഞു. അപ്പോഴാണ് ലക്ചറർക്കു കാര്യം മനസ്സിലായത്.

ജോയ് വള്ളത്തിൽ ഫസ്റ്റ് പി. ഡി. സി. (എ) സെൻറ് അലോഷ്യസ് കോളേജ്

തൃശ്ശൂർ.

കെട്ടിയോ?

പ്രിൻസിപ്പൽ അവസാന പരീക്ഷ എഴുതിക്കൊണ്ടിരിക്കുക

യായിരുന്നു. ഫാളിൽ ഇരുപതോളം ആൺകുട്ടികളും മൂപ്പാത്താളും പെൺകുട്ടികളും ഉണ്ടായിരുന്നു. പരീക്ഷ കഴിഞ്ഞ് ബല്ലടിക്കാൻ അഞ്ചുമിനിറ്റുള്ളപ്പോൾ പേപ്പർ പാൻ വെച്ച് ബാക്കി എഴുതിത്തുടങ്ങിയപ്പോൾ തൊഴിയെന്ന് സൂപ്പർവൈസർ നിർദ്ദേശിച്ചു. എഴുതിത്തീർക്കാനുള്ള കൃതിയിൽ പലരും എഴുതിക്കൊണ്ടിരുന്നു. കുറച്ചു കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ബല്ലടിച്ചു. സൂപ്പർവൈസർ ഉത്തരക്കടലാസുകൾ വാങ്ങുവാൻ തുടങ്ങി. പെൺകുട്ടികളിൽനിന്ന് പേപ്പർ വാങ്ങുന്നതിനിടയിൽ ഒരു കുട്ടിയോടു് ‘കെട്ടിയോ’ എന്ന് ചോദിച്ചു. തിട്ടക്കത്തിൽ പേപ്പർ പാൻ വെക്കുന്നതിനിടയിൽ കട്ടി അദ്ദേഹത്തെ നോക്കിക്കൊണ്ട് ‘ആലോചനകൾ നടക്കുന്നുണ്ട്’ എന്ന് ഉത്തരവും പറഞ്ഞു. ഉത്തരം കേട്ട സൂപ്പർവൈസർക്കു് ഞെക്കും ചിരിവന്നതു കണ്ടപ്പോഴാണ് കട്ടിക്കു് ‘കെട്ടിയോ’ എന്ന ചോദ്യത്തിന്റെ അർത്ഥം മനസ്സിലായത്.

കെ. ജി. അനിൽ കുമാർ ഫസ്റ്റ് പി. സി മാന്ത്സ് യൂണിവേഴ്സിറ്റി കോളേജ് തിരുവനന്തപുരം.

ആത്മഹത്യ

ക്ലാസ്സിൽ ബഹളമുണ്ടാക്കിയതിനു് ഒരു വിദ്യാർത്ഥിയെ അദ്ധ്യാപകൻ എഴുന്നേല്പിച്ചു നിർത്തി.

“എപ്പോൾ ഹരിക്കാൻ കഴിയില്ലെങ്കിൽ പോയി വേറെ വല്ല പണിയും നോക്കൂടോ. അതു കഴിയില്ലെങ്കിൽ പോയി മരിക്കാടോ!”

“മരിക്കാനെന്താ സാർ റോളുപഴയ്?” വിദ്യാർത്ഥി അദ്ധ്യാപകനെ കളിയാക്കാനെന്നവണ്ണം ചോദിച്ചു.

“പോയി തുങ്ങിച്ചുവെടോ!” പെട്ടെന്നുള്ള അദ്ധ്യാപകന്റെ മറുപടികേട്ടു മറ്റു വിദ്യാർത്ഥികൾ ചിരിച്ചുതുടങ്ങി. വിദ്യാർത്ഥി എന്തോ പറയാൻ ഭാവിച്ചെങ്കിലും ‘അവിയെടിയിലായി

ടോ’യെന്ന ആലഞ്ഞു വഴങ്ങേണ്ടിവന്നു. അല്പം കഴിഞ്ഞ് ക്ലസ്സ് ശാന്തമായി തുടരവെന്ന മേട്രെ വിദ്യാർത്ഥി എഴുന്നേറ്റു നിന്നു. അദ്ധ്യാപകൻ ചോദ്യോപത്തോടെ മുഖത്തുക്കുറുക്കി.

“എന്തുചെയ്യണം?”
“എന്തിനു പോണം.”
“എന്തിനു?”
“ശ്രദ്ധിച്ചാകാൻ”

മറ്റു വിദ്യാർത്ഥികൾ ചിരിയും ബഹളവും തുടങ്ങി. ശല്യം പെഗ്മൊഴിവാക്കാൻമറ്റോ എന്നു കേൾക്കുന്ന വിദ്യാർത്ഥിയെ ഇറക്കി വീട്ടു. വീട്ടുകഴിഞ്ഞപ്പോൾ അദ്ധ്യാപകനൊരു പേടി. വിദ്യാർത്ഥി പോയെന്നെങ്കിലും പെഗ്മൊഴിവിദ്യാർത്ഥികൾ അദ്ധ്യാപകനെ വിരട്ടാനും തുടങ്ങി അങ്ങനെ ചാകാൻ പോയയാളിനെ തിരക്കാനായി മറ്റൊരാളിനെ വീട്ടു. അല്പം കഴിഞ്ഞ് അയാൾ ഒരു വിവരവുമില്ലെന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ട് തിരിച്ചുവന്നു. അപ്പോഴേക്കും അദ്ധ്യാപകന്റെ മുഖം വല്ലതെയായി. ചില വിദ്യാർത്ഥികളുടെ എടുത്തുപാട്ടുതെക്കറിയും അതുവേണ്ടാകുന്ന വേലപ്പറ്റുകളെക്കുറിച്ചായാക്കെ സംസാരിക്കാൻ തുടങ്ങി യപ്പോഴാണ് എല്ലാവരെയും പൊട്ടിച്ചിരിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് ഇങ്ങിപ്പാകാൻ പോയ വ്യക്തി വാതിലിൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടത്. അദ്ധ്യാപകൻ ആശ്ചര്യമായി. എങ്കിലും മോവം മററിയട്ടെ ചോദിച്ചു: “എന്തെടോ മരിക്കാൻ പോയിട്ട്?”

“കയറുകെട്ടിക്കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ജീവിക്കണമെന്നു നോന്നി,” സിഗററ്റ് വലിക്കാനായി പോയിരുന്ന വിദ്യാർത്ഥി ഒരു വെറുപ്പഞ്ചിരിയോടെ പറഞ്ഞു.

എൻ. ജി. ഷാജി തോഡ് പി. സി. ഇംഗ്ലീഷ് എസ്. എൻ. കോളേജ് കൊല്ലം.

കസ്യതിക്കുട്ടി

കെമിസ്ട്രി സാറിന് പ്രായം 10, കറവ്, നീളം 10, കട്ടികളുടെ ഇടയിൽ നിന്നാൽ തി

രിച്ചിയാൻ സദ്യം വിഷമം തന്നെ. മേട്രിവസം പിന്റഡ് തീർന്ന്, ബെല്ലടിച്ചു അഞ്ചുമിനിട്ടു കഴിഞ്ഞാൽ അദ്ദേഹം ബോർഡിൽ എഴുതിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു.

“Who is the naughty boy writing on the board?” എന്ന ചോദ്യവുമായി അദ്ദേഹം പീഡിഡിലെ ഇംഗ്ലീഷ് സാർ കടന്നുവന്നു. കെമിസ്ട്രി സാറിന്റെ തലയ്ക്കിട്ടു ഒരു നോക്കിയതും ഒപ്പം കഴിഞ്ഞു. സമയം കഴിഞ്ഞതിനാൽ സാർ പോയിരിക്കുന്നു കരുതിയാണ് ഇംഗ്ലീഷ് സാർ കടന്നുവന്നത്. ക്ലാസ്സിൽ ഉയർന്നു കൂട്ടിച്ചിരിക്കുകയായി “sorry” എന്ന് കെമിസ്ട്രി സാർ പറയുന്നതു കേൾക്കാൻ കഴിഞ്ഞു.

ബി. സുരേഷ് ഫസ്റ്റ് പി. സി. സുപാളജി എസ്. ഡി. കോളേജ് ആലപ്പുഴ.

സംഭവം

സാർ പാഠിപ്പിക്കാൻ പെട്ടെന്ന് മുൻബഞ്ചിലിരുന്ന ഒരു വിദ്യാർത്ഥി ചാടി എഴുന്നേറ്റു. ഒരു നിമിഷം നിൽക്കുകയും പെട്ടെന്നു തന്നെ ഇറക്കുകയും ചെയ്തു. സാർ അയാളെ വിളിച്ചു ചോദിച്ചു.

“എന്താ പോയോ?” “പോയി” എന്ന് ഉത്തരമുണ്ടായി. ക്ലാസ്സിൽ വലിയ ചിരിയായി. രണ്ടു മിനിറ്റിനിശേഷം നമ്മുടെ വിദ്യാർത്ഥി എഴുന്നേറ്റു സാറിനോടു പറഞ്ഞു: “സംഭവം പോയെന്നു പറഞ്ഞു.”

ഉടനെ സാർ പറഞ്ഞു: “അതു തന്നെയാ ഞാൻ ചോദിച്ചതും.”

സി. ഡി. ശശികുമാർ ഫൈനൽ സിവിൽ എൻ. എസ്. എസ്. പോളിടെക്നിക് മനംനഗർ, പത്തൂർ.

(യൂണിവേഴ്സിറ്റി കോളേജിലെ ട്രി. കെ. ജി. അനിൽ കുമാർ എഴുതിയ ‘കെട്ടിയോ?’ എന്ന കവിപ്പാണ് ഉത്തരവെന്നു സമ്മാനാർഹം എന്ന് ട്രിമതി ഐഡാരറർ അറിയിച്ചിരിക്കുന്നു. അനിൽ കുമാറിനുള്ള സമ്മാനത്തുകയായ 50 രൂപ കോളേജ് പ്രിൻസിപ്പലിന്റെ പേക്കു് അയച്ചുകൊടുത്തിട്ടുണ്ട്.

—(എഡിറ്റർ)

STUDENTS' COLUMN

To
Smt. AYSHA RAJAN
C/o Kala Kaumudi
Kaumudi Buildings,
Post Box No. 99,
Pettah, Trivandrum-24.

എൻ. കൃഷ്ണപിള്ള

(5-ാം പേജിൽനിന്നും തുടർച്ച)

നേ നിലവാരത്തെ കണക്കിലെടുത്തുകൊണ്ടോണോ താങ്കൾ നാടകങ്ങൾ രചിക്കാറുള്ളതു്?

ഓക്കലമല്ല. ഞാനെപ്പോഴും എന്നെ പകർത്താനേ ശ്രമിച്ചിട്ടുള്ളൂ. ആ ശ്രമത്തിൽ ഞാനെന്തെങ്കിലും നോക്കിയിട്ടില്ല. അതിനു പ്രധാന കാരണം, എനിക്കു സാമ്പത്തികമായി ഒരു നാടകസംഘമില്ലായിരുന്നു എന്നതാണ്. അപ്പോൾ പിന്നെ ഒരു പ്രത്യേക വിഭാഗത്തോടോ ഒരു പ്രത്യേക അഭിനേതാവിനോടോ എന്നിങ്ങനെ ബാധ്യതയുമില്ലായിരുന്നു. പക്ഷേ, രചനയിൽ രംഗത്തെപ്പറ്റിയുള്ള ബോധം എപ്പോഴുമുണ്ട്.

നിലവിലുള്ള നാടകവേദിയെപ്പറ്റി (പ്രൊഫഷണലും അമോറും) എന്താണഭിപ്രായം?

കുറച്ചനാളുകളായി ഞാനധികം പ്രൊഫഷണൽ നാടകങ്ങൾ കാണാറില്ല. കണ്ടിരുന്നതിൽ നിന്നും അവയ്ക്കു വലിയ മാറ്റമൊന്നും വന്നിട്ടുണ്ടെന്നു ഞാൻ വിശ്വസിക്കുന്നില്ല. ഈ പ്രൊഫഷണൽ നാടകസംഘങ്ങൾക്കു് എത്രയോ പരിമിതികളുണ്ട്. ആ പരിമിതികളിൽനിന്നുള്ള മോചനം വലിയ പ്രയാസവുമാണ്. ചില സംരംഭങ്ങളുണ്ടെങ്കിലും അവർപോലും ഒത്തരം 'കേന്ദ്രമൈസു'കാരാണ്. ഇവിടത്തെ നാടകവേദിയെപ്പറ്റി പറയുമ്പോൾ, പ്രൊഫഷണൽ നാടകങ്ങളല്ലാതെ ഒരു സജീവമായ അമോറർ തിരേറ്ററുണ്ടോ? ഉള്ള അമോറർ അവതരണങ്ങൾപോലും പ്രൊഫഷണൽ നാടകങ്ങളുടെ അനുകരണങ്ങളാണ്. സിനിമയുടെ സ്വാധീനവും ഈ രണ്ടു ശാഖകളിലും കാണാനുണ്ട്. 1956-ൽ ഞങ്ങൾ കറേപ്പേർ ചേർന്ന് 'കലാവേദി' എന്നൊരു സംഘടനയുണ്ടാക്കി. ഓരോ മനുഷ്യവും ഓരോ നാടകം അവതരിപ്പിക്കുക എന്നതായിരുന്നു പരിപാടി. ഏതാണ്ടു നാലുവർഷത്തോളം ആ പ്രവർത്തനം മുടങ്ങാതെ നടന്നു. ഇപ്പോഴും അത്തരം ആർട്ട്സ് സൊസൈറ്റികളുണ്ട്. പക്ഷേ, മനുഷ്യത്തോളം ഏതെങ്കിലും നാടകസംഘങ്ങളുണ്ടാകാണ്ടു്. നാടകങ്ങളുവതരിപ്പിക്കുക എന്ന കൃത്യത്തിൽമാത്രം അവരുടെ നാടകപ്രവർത്തനം ഒതുങ്ങിനിൽക്കുകയാണ്. ഏതായാലും നാടകവേദിയെന്ന പദത്താൽ പ്രൊഫഷണൽ നാടകവേദിയോണെന്നു സങ്കല്പം പരക്കെ ഉറച്ചു കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ജി. ശങ്കരപ്പിള്ളയുടെയും കാവലം നാരായണപ്പണിക്കരുടെയും മറ്റും നേതൃത്വത്തിലുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കു് കരേയൊക്കെ പല നാളുകളുണ്ടാക്കാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ടെങ്കിലും ഇവിടത്തെ അമോറർവേദി വേണ്ടത്ര സജീവമല്ലാത്തതുകൊണ്ടു് ആരും ഗൗനിക്കാത്ത ഒരു സാധനമായിട്ടാണിരിക്കുന്നതു്. ആസ്വാദകരിൽനിന്നുതന്നെ പതിയെ നീക്കങ്ങളുണ്ടായെങ്കിലും ഈ പ്രവണതയ്ക്കു് മാറ്റം വരു. നാടകസ്വാദകരുടെ പ്രവർത്തനം കാര്യത്തിൽ അർപ്പണബുദ്ധിയോടെ ഈ കലാരൂപത്തെ കണക്കിലെടുക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. പക്ഷേ, ഇവിടെ എന്തു നവീനമായ ചലനമുണ്ടായാലും സാമ്പത്തികത്തിന്റെ പാറയിൽ തട്ടിത്തകരുകയാണു പതിവു്. പാശ്ചാത്യരാജ്യങ്ങളിലാവാട്ടെ, ഒരു കലാകാരൻ അവന്റെ ധർമ്മം ചെയ്യാൻ മതി. സംഘടനത്തിനു് മറ്റു് ആളുകളും സംവിധാനക്രമമുണ്ടു്. ഇവിടെയോ?

നമ്മുടെ നാടകപാരമ്പര്യം

നമുക്കു് ഒരു നാടകപാരമ്പര്യമുണ്ടോ? ഭാരതത്തിൽ സംസ്കൃതനാടകങ്ങൾ അവതരിപ്പിച്ചിരുന്നവെന്നതിനു് എത്രയോ തെളിവുകളുണ്ടു്. അവതരിപ്പിച്ചിരുന്നില്ലെങ്കിൽ ലോകോത്തരമായ നാട്യശാസ്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങളെങ്ങനെ ഉണ്ടായി? കേരളത്തിൽ മാത്രമേ അതു തുടർന്നുണ്ടുള്ളൂ. പക്ഷേ, അതു് തനി സംസ്കൃതനാടകം എന്നുമല്ല; ദേശാചിതമായി പലതും കൂട്ടിച്ചേർത്തുണ്ടാക്കിയ ഒരു വിധലാണ്. അതിൽ നാട്യശാസ്ത്രാനുസൃതമായ അഭിനയസമ്പ്രദായം കാണാമെങ്കിലും സംസ്കൃത നാടകങ്ങൾ പണ്ടു് ഉണ്ടെന്നായിരുന്നു അനുഭവദീപ്തിയെന്നതല്ല പരയാമോ? സംസ്കൃത നാടകത്തോടു് കേരളത്തിലെ നടന്മാർ തങ്ങളുടെ മനോധർമ്മം കൂട്ടിച്ചേർത്താണു് കൂടിയാട്ടമുണ്ടാക്കിയതെന്നു വ്യക്തമാണ്. ഉദാഹരണമായി കൂടിയാട്ടത്തിൽ വിദ്യുഷകൻ വമ്പിച്ച പ്രാമുഖ്യമാണു നൽകുന്നതു്. ഇതു നാട്യശാസ്ത്രകർത്താവിന്റെ നിർദ്ദേശത്തിനിന്നുണ്ടെന്നല്ല. വിദ്യുഷകന്റെ പുരുഷാത്മ വ്യാഖ്യാനവും മറ്റും എങ്ങനെയാണു നാടകവുമായി ബന്ധപ്പെടുന്നതു്? കൂടിയാട്ടത്തിലെ മുദ്രകൾ തുടങ്ങി പലതും നാട്യശാസ്ത്രത്തിൽ നിർദ്ദേശിക്കപ്പെട്ടതുപോലെയാണെന്നു സമ്മതിക്കണം. എങ്കിലും സംസ്കൃതനാടകങ്ങളുടെ ഒരു കേരളപ്പതിപ്പാണ് കൂടിയാട്ടമെന്നു മനസ്സിലാക്കാൻ വിഷമമില്ല. നമ്മുടെ നാടകശാലകളായ കൂത്തമ്പലത്തിന്റെ നിർമ്മാണത്തിൽ പോലും നാട്യശാസ്ത്രനിയമങ്ങളിൽ നിന്നു വ്യത്യാസമുണ്ടെങ്കിൽ — അന്വേഷിക്കേണ്ട വിഷയമാണതു് — അതു കേരളത്തിന്റെ സംഭാവനയാണ്. ഏതായാലും ഒരേ നാടക പ്രസ്ഥാനംതന്നെ പലയിടങ്ങളിലേക്കു പടർന്നുപോയ അതു സ്ഥലത്തിന്റെ സാധിനം അവതരണത്തിൽ പ്രതിഫലിക്കും. ഉദാഹരണമായി 'ഗുലേബകാവലി' നാടകം മറ്റാരുമില്ലാത്ത തമിഴ്നാട് മലയാളികളും വളരെ വ്യത്യസ്തതയോടെയാണു് അനുഭവിച്ചതു്. അതുകൊണ്ടു് നമ്മുടെ പ്രാചീന നാടകാവതരണശൈലികൾ ഗഹനമായ ഒരു ഗവേഷണത്തിലൂടെ കണ്ടെത്തേണ്ടിയിരിക്കുന്നു.

ഈ സംസ്കൃത നാടക പാരമ്പര്യത്തിനു പുറമേ ഒരു നാടോടിനാടകപാരമ്പര്യമില്ലേ? നാടോടിനാടകങ്ങളിൽ അധികമാനും ഞാൻ കണ്ടിട്ടില്ല. 'മുടിയേറ്റ' കണ്ടിട്ടുണ്ട്. ആരാധനയുമായി ബന്ധപ്പെടാത്ത നാടോടിനാടകങ്ങളിൽ 'കാക്കാരിട്ടി' മാത്രമേ കണ്ടിട്ടുള്ളൂ. പക്ഷേ, ഇങ്ങനെയുള്ള പലതിനേയും നമ്മുടെ ആധുനിക സങ്കല്പത്തിൽ നാടകമെന്നു വിളിക്കാമോ? ഇവയിലെല്ലാം നാടകത്തിന്റെ അംശങ്ങൾ ചിതറിക്കിടപ്പുണ്ടു് എന്നതു സത്യമാണു്. — നമ്മുടെ ദൃശ്യപാരമ്പര്യത്തിന്റെ ലോക

ങ്ങൾ സംവിധാനിച്ചുകൊണ്ടു് ഒരു നന്നു നാടകവേദിക്കുവേണ്ടിയുള്ള അന്വേഷണത്തെപ്പറ്റി താങ്കളുടെ അഭിപ്രായമെന്താണ്?

വളരെ നല്ലതാണു്. ഓക്കൽ കൂത്താട്ടകളു് ഒരു നാടകങ്ങളായിട്ട് സംബന്ധിച്ചപ്പോൾ സി. എൻ. ത്രീകണ്ഠൻനായരാണ് ഈ ആശയം പറഞ്ഞുകേട്ടതു്. ഞാൻ അതേപ്പറ്റി വളരെ ചിന്തിച്ചിട്ടുണ്ടു്. നമ്മുടെ പ്രാചീന കലകളിലെ ഉൾജ്ജ്വലം സ്വീകരിച്ചാണല്ലോ ആധുനിക നാടകവേദി — തന്നെ നാടകവേദി — ഉണ്ടാകേണ്ടതു്. പക്ഷേ, നമ്മുടെ ഗതികേട്, ഈ കലാരൂപങ്ങളിൽ പലതും ഇപ്പോൾ നിലവിലില്ലെന്നതാണു്. ഞാൻ കേരളത്തെപ്പറ്റി മാത്രമാണു് പറയുന്നതു്. അതിനു് ചരിത്രപരമായ പല കാരണങ്ങളുമുണ്ടു്. ഇത്തരം സംവിധാനത്തിലൂടെ ഒരു പുതിയ നാടകവേദിയുടെ ആവിർഭാവം ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നതാണു്. പക്ഷേ, സത്യത്തിനു നേരെ കണ്ണടയ്ക്കാൻ വയ്യ. അങ്ങനെയൊരു പുതിയ കലാരൂപം ഉരുത്തിരിഞ്ഞു വരുമ്പോൾ അതു സ്വീകരിക്കേണ്ട പ്രേക്ഷകന്റെ വ്യക്തിപരമായ സാമൂഹ്യമായ (Collective) സംസ്കാരികമായ ഒരു ബോധംകൂടി കണക്കിലെടുക്കേണ്ടതുണ്ടു്. സത്യം പറഞ്ഞാൽ നമ്മുടെ സംസ്കാരിക പാരമ്പര്യത്തിൽ നിന്നു്, വിശേഷിച്ചു് നാടോടിക്കലാപാരമ്പര്യത്തിൽ നിന്നു് നാം വളരെയകലെയാണു്. നമ്മുടെ മറ്റു പ്രാദേശിക സംസ്ഥാനങ്ങൾക്കു് അവയുടെ പാരമ്പര്യവുമായുള്ള ബന്ധമാർദ്ദവും നമുക്കില്ലെന്നതാണു് സത്യം.

മറ്റു പ്രാദേശിക സംസ്ഥാനങ്ങളിൽ നിന്നും വ്യത്യസ്തമായി നമ്മുടെ സംസ്കാരിക പാരമ്പര്യവുമായുള്ള ബന്ധം അകലെയോണെന്നു പറഞ്ഞല്ലോ. അതൊന്നു വിശദീകരിക്കാമോ?

നമ്മുടെ സാംസ്കാരിക ജീവിതത്തിൽ ഇന്ത്യയിൽ മറ്റൊരുമുണ്ടാകാത്തതുപോലെ പഴയതിൽനിന്നു് കത്തനെ ഒരു 'നെടുഞ്ചാട്ട' മുണ്ടായതിന്റെ ഫലമായി വന്നിപ്പു വിടവു് പെട്ടെന്നുതന്നെ ഇന്നത്തെ ജീവിതത്തിനുമിടുത്തുണ്ടായിരിക്കുന്നു. ആ ചരിത്രസത്യം വിട്ടാൽത്തന്നെ, കലകളെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം, എന്റെ അമ്പതുവർഷത്തെ ജീവിതപരിചയം വെച്ചു പറഞ്ഞാൽ, പെറ്റപ്പകാലത്തു ഞാൻ ധാരാളമായി കണ്ടിരുന്ന ഒരു നാടൻ കലാരൂപവും ഇന്നും ഗ്രാമമായിരിക്കുന്നു എന്റെ ദേശത്തിലു. പല നാട്ടിലും ഇതുതന്നെയാണു സ്ഥ. അപ്പോൾപ്പിന്നെ പുതിയ തലമുറയിൽപ്പെട്ട ഒരാളിന്റെ മനസ്സിൽ അത്തരം കലകളുണ്ടാകു് ഒരു പൂർവ്വാവബോധമുണ്ടാവാൻ വയ്യ. 'കളക്വിവ് കോൺസ്യൂസ്' നെസു് എന്നു പറയുന്ന മനോമണ്ഡലത്തിൽപ്പോലും കാണമെന്നു പറയാൻ ഞാൻ ധൈര്യപ്പെടുന്നില്ല. കാക്കാരിട്ടി നാടകം എന്താണെന്നറിയാവുന്ന — കേൾക്കുകയെങ്കിലും ചെയ്തിട്ടുള്ള — ഒരു കട്ടിപോലും ഞങ്ങളുടെ നാട്ടിലില്ല. എന്റെ കുട്ടിക്കാലത്തു് മൂന്നു നാലു് കാക്കാരിട്ടി നാടക സംഘങ്ങളുണ്ടായിരുന്നു. നമ്മുടെ നാടൻ കലകൾ പലതും മതവും ജാതിയും കലഞ്ഞാഴിമയായി ബന്ധപ്പെട്ടതാണു്. ഈച്ചകയറിയ, നെടുങ്കയ്ക്കും കുറുകയും പറഞ്ഞ സാമൂഹ്യപരിണാമങ്ങളുടെ അതിശീഘ്രതനിമിത്തം, ആ സമനായം നഷ്ടപ്പെട്ടിട്ടു് വർഷങ്ങൾ പലതായി. നമ്മുടെ സംസ്കാരത്തിന്റെ ക്രമാനുഗതമായ വികാസത്തിൽ മുമ്പു് സൂചിപ്പിച്ചതുപോലെ,

എല്ലാ കോളേജു് ക്ലാസ്സുകാർക്കും

ടാഗോർ കോളേജു്

കണ്ടറ

Phone: 332

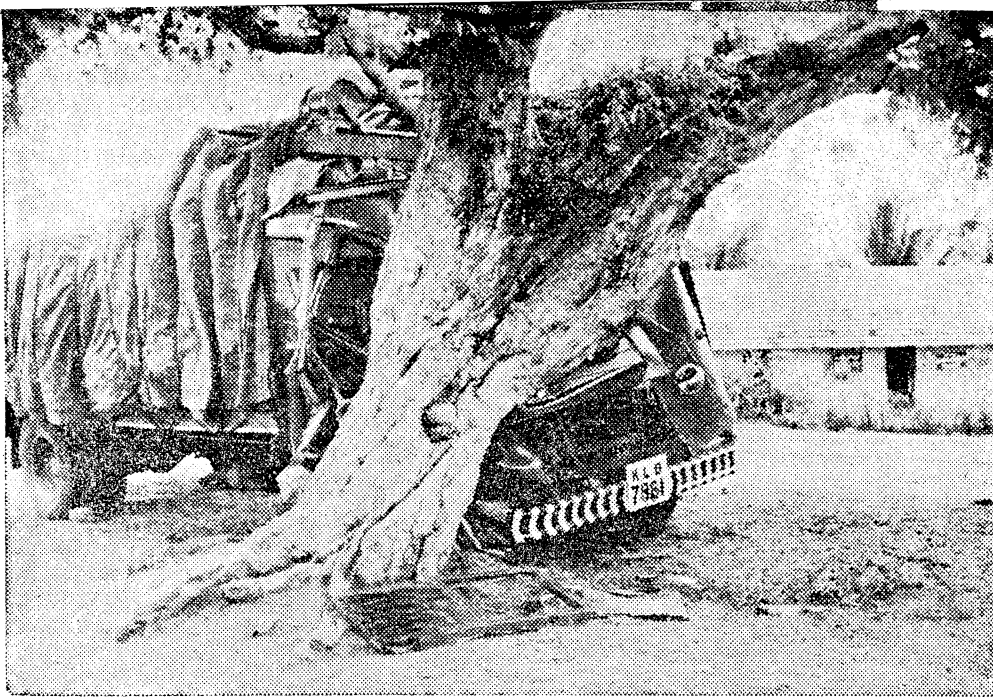
പ്രസന്നേഷൻ സാധനങ്ങൾക്കു്

ഗിഫ്റ്റ് ഹൗസു്

മെയിൻറോഡു്, കൊല്ലം-1.

ഫോൺ നമ്പർ: 3056

Somsons

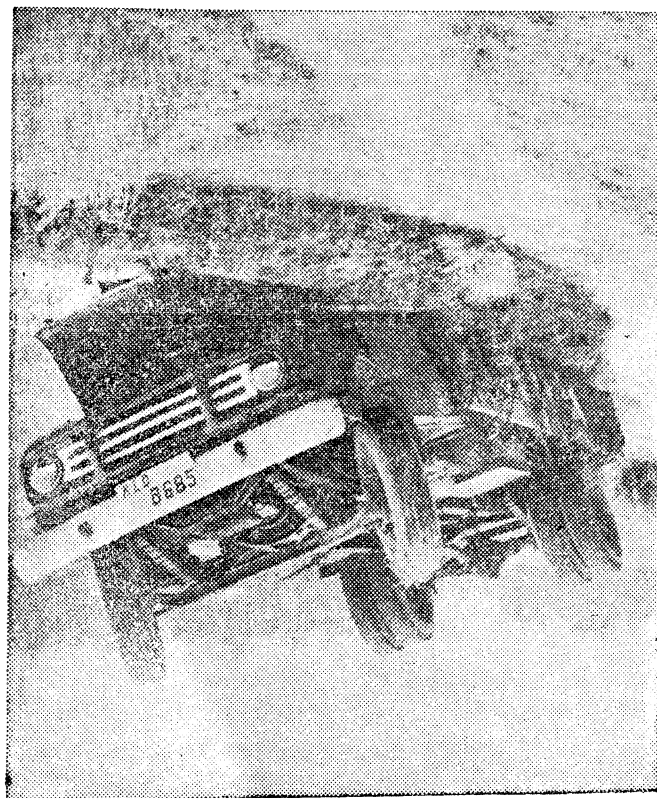
വേഗം, വേഗം സർവ്വത്ര വേഗം: മരവുമായൊരു ഏറ്റുമുട്ടൽ

ങ്ങിക്കൊണ്ട് ഒരേറ്റം വാലക
ത്തിൽ അവർ പറഞ്ഞു:

“രാവിലെ മോനെയും കളി
പ്പിച്ചിറങ്ങി പ്ലേ ഓ കമ്പോൾ
വൈകുന്നേരം പതിവിലും നേ
രത്തെവരാമെന്നു പറഞ്ഞിരുന്നു.
പക്ഷേ, പായിൽ കെട്ടിപ്പൊ
തിഞ്ഞ അവരുടെ ശവമാണ്
ആളുകൾ കൊണ്ടുവന്നത്.”

ബ്രേക്ക്ഫെഡിലായ ഒരു ബ
സ് പെനിടിച്ചായിരുന്നു ആ
സ്രീയുടെ ഭർത്താവു മരിച്ചത്.
ഇങ്ങനെയുള്ള മരണങ്ങൾ ഇ
പ്പോൾ വർദ്ധിച്ചുവരികയാണ്.
ഇന്ത്യയിൽ വർഷംപ്രതി പ
തിനയ്യായിരം ആളുകൾ റോ
ഡപകടത്തിൽപ്പെട്ട് മരിക്കു
ന്നു. ഒരു ലക്ഷത്തിലധികം
പേർക്കു റോഡപകടങ്ങളിൽ
അംഗംഗം സംഭവിക്കുന്നു.
ലോകാരോഗ്യസംഘടനയുടെ
ഒരു റിപ്പോർട്ടിൽ പറയുന്നത്
അമരിക്കയുടെ പതിനഞ്ചിര
ട്ടിയാണ് ഇന്ത്യയിൽ റോഡപ
കടം എന്നാണ്. പതിനായിരം
വാഹനങ്ങൾക്കു ജർമ്മനിയിൽ
പതിന്നാലും ഇംഗ്ലണ്ടിൽ

മരിക്കാനിരിക്കുന്നു

ജനങ്ങൾക്കു ഇന്നു വാഹന
ങ്ങൾ എന്നു കേൾക്കുമ്പോൾത്ത
ന്നെ ചേടിയാണ്. അത്രയധി
കം റോഡപകടങ്ങളാണ് ഭിന്നം
പ്രതി ഉണ്ടായിക്കൊണ്ടിരിക്കു
ന്നത്. റോഡപകടങ്ങളുടെ വാ
ൽകളിലൊക്കെ എന്തെങ്കിലും ഒരു
പതിയെ ഭിന്നം പിറക്കുന്നു
ണ്ടോ? രാവിലെ വീട്ടിൽ നി
ന്നിറങ്ങിയാൽ തിരിച്ചെത്തി
യെങ്കിൽ എന്തെന്നു പറയാം
എന്ന നിലയിൽ കാര്യങ്ങൾ
എത്തിയിരിക്കുന്നു.

അങ്ങനെ വിലപിക്കുന്ന ഒരു
ഗൃഹസ്ഥനാണ് പക്ഷേ. ഒരു
ണമയ ഒരു ബസ്സുപകടത്തിൽ
പ്പെട്ട് അവരുടെ ഭർത്താവു

റോഡ് വഴക്കം, സൂക്ഷിക്കുക.
ചൂണ്ടുപലകകൾ ഡ്രൈവർമാർ
ശ്രദ്ധിക്കാതിരുന്നാൽ

മരിച്ചുപോയി. ആ സംഭവം
ഓർമ്മിപ്പിച്ചപ്പോൾ കണ്ണിൽ
നിന്നു. കടകടാ വെള്ളം
പറ്റത്തു പാടി. പിന്നെ തേ

ആറും അമേരിക്കയിൽ അഞ്ചും
വിതം ആളുകൾ മരിക്കുമ്പോൾ
ഇന്ത്യയിൽ അത് എൺപതു എ
ന്ന തോതിലാണ്.

“എന്തൊരു തിക്ഷതീരക്കു
മാണ്. നിരന്തരനിയെ വാഹന
ങ്ങൾ. ഒരു റോഡുമുറിച്ചു കട
ക്കണമെന്നിരിക്കട്ടെ. ചുരുങ്ങി
യത് ഒരു പത്തു മിനിറ്റിനൊക്കി
ലും കാക്കണം,” ബോംബെയിൽ
ജോച്ചിചെയ്യുന്ന മകനെ പെന്ന്
കണ്ടു നാട്ടിൽ തിരിച്ചെത്തിയ
ഗംഗാധരൻനായർ പറഞ്ഞതാ
ണ്. ബോംബെയിൽ പത്തു മി
നിറ്റുകൊണ്ടുപോലും റോഡു മു
റിച്ചുകടക്കാൻ കഴിഞ്ഞെന്നു വ
രില്ല ചിലപ്പോൾ. കാരണം,
എറ്റവുമധികം വാഹനങ്ങൾ
ഓടുന്നതവിടെയാണ്. അതു
പോലെതന്നെ അപകടങ്ങളും,
കഴിഞ്ഞവർഷം ആകെ രാജ്യ
ത്തുണ്ടായതിന്റെ മൂപ്പതു ശത
മാനം അപകടങ്ങളും മഹാരാ
ഷ്ട്ര സംസ്ഥാനത്തായിരുന്നു.
രണ്ടാംസ്ഥാനം പശ്ചിമബംഗാ
ളിനാണ്. ആകെ വാഹനങ്ങ
ളുടെ പത്തുശതമാനം ഓടുന്ന പ
ശ്ചിമബംഗാളിൽ ഇരുപതു ശ
തമാനം അപകടങ്ങളുണ്ടായി. പ
തിനൊന്നു ശതമാനം ഓക്കോർ